

Anaokulu Öğrencilerinin Masal ve Çizgi Film Tercihlerinin İncelenmesi *

Nesrin DUMAN **
İstanbul Üniversitesi

Tuğba DENİZ***

İbrahim Ziyad KUŞEN****

Özet

Bu çalışmanın amacı, okulöncesi çocukların çizgi film ve masallara yönelik tercihlerini belirlemektir. Bu amaçla Bartın ili Merkez’de yer alan Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı anaokullarında 3-6 yaş arası 202 çocuk ile kapsamlı bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında, çocukların masal (%95,5) ve çizgi filmleri (%97,5) çok sevdiğini anlaşılmıştır. Çocukların en sevdiği masallar incelendiğinde; en sık olarak piyasada yer alan resimli öykü kitaplarındaki kısa öykülerin (%38,1) en sevilen masal olarak ifade edildiği görülmüştür. Çocukların en sevdiği çizgi filmlerin çok çeşitlilik gösterdiği, bunlar arasında en sık yanıtın %8,4 ile *Pepee* çizgi filmi olduğu tespit edilmiştir. Çocukların en sevdiğini çizgi filmlerin en sık (%36,1) TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmler olduğu ortaya konulmuştur. Çocukların masal ve çizgi film tercihleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Yaş gruplarına göre bakıldığında 3 yaş çocukları 4, 5 ve 6 yaş çocuklarına göre anlamlı derecede masalı daha çok sevdiğini bulunmuştur. Çizgi film tercihlerinde ise yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşma tespit edilmemiştir. Çalışmada ayrıca çocukların masal olarak sıklıkla çizgi film isimlerini verdikleri önemli bir bulgu olarak durmaktadır. Çalışmanın okul öncesi çocukların masal ve çizgi film tercihleri üzerine yapılacak gelecek çalışmalara kaynak niteliğinde olması hedeflenmektedir.

*Bu çalışma, yazarların 03-07 Temmuz 2019 tarihleri arasında ODTÜ’de düzenlenen 23. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi’nde sunduğu “Anaokulu Öğrencilerinin Masal ve Çizgi Film Tercihlerinin İncelenmesi” başlıklı poster/sözlü bildirinin tam metin bildirisidir.

** Doktor Öğretim Üyesi, nesrinduman@windowlive.com

***tugbadenz@gmail.com

****ibrahimziyadkusen@gmail.com

Anahtar Kelimeler: masal, çizgi film, anaokulu, çocuk, kanal, tercih.

Investigation of cartoon and fairy tale preferences of preschool children

Abstract

The aim of this study is to determine cartoons and fairy tales preferences of preschool children. For this purpose, a comprehensive study was conducted with 202 children between 3-6 years of age attending preschools under Ministry of National Education in Bartın city. According to the results of the research, it was understood that children loved fairy tales (95.5%) and cartoons (97.5%). When children's favorite tales are examined; short stories (38.1%) in picture story books on the market were expressed as the most popular fairy tales. It was found that children's favorite cartoons showed a wide variety. The most frequent response was *Pepe* cartoon with 8.4%. Children's favorite cartoons were the most common (36.1%) cartoons broadcasted on TRT Children's channel. Children's fairy tale and cartoon preferences did not differ significantly according to gender. In terms of age groups, 3-year-old children were found to love fairy tales significantly more than 4, 5 and 6-year-olds. There was no significant difference in cartoon preferences according to age. In the study, it is also an important finding that children often give cartoon names as fairy tales. The aim of the study is to be a source for future studies on the fairy tale and cartoon preferences of preschool children.

Key Words: fairy tale, cartoon, preschool, child, channel, preference.

Giriş

Çocuk edebiyatının ilk ve en önemli kaynağı olarak kabul edilen (Şahin, 2011) ve çocuk gelişimi ve eğitimindeki faydalarına dair sayısız yazılar yazılan masallar, çok farklı yorumlarla da olsa çağımıza kadar gelebilmiş ve etkilerini koruyarak sürdürebilmişlerdir (Çıblak, 2008). Masallar; adalet, iyilik-güzellik, doğruluk-dürüstlük, sabır, erdem vb. değerlerin öğretilmesinde, örf-âdetlerin ve geleneklerin benimsettirilmesinde, sorumlulukların hatırlatılmasında, ana dilin ve hayal gücünün gelişiminde (Helimoğlu Yavuz, 2002, s.153) önemli rol oynamıştır. Lubetsky (1989) masalların duygu-düşünceleri, hayal kırıklıkları-çatışmaları açığa çıkarabildiğini, anksiyeteyi azalttığını, gelişimsel mevzularla başa çıkmaya yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bettelheim (1991) masalların çocukların hayal gücünü harekete geçirdiğini, çocuğa çatışma ve kaygı ile başa çıkma yolları sunduğunu ileri

sürmüştür (Bettelheim, 1991, s.3-12). Brown (2007) masalların, insanların yaşamda en zorlandığı mevzuları aynaladığını ve bu konularda kişilere çözüm önerileri sunduğunu söylemiştir. Jung ise masalarda ruhsal yapının temel özelliklerinin en net olarak masalarda görülebildiğini ileri sürmüştür (akt. von Franz, 1996, s.15).

Masallar, içerdiği büyüme ve gelişme temaları nedeniyle çocukları cezbetmiştir. Masal yazarları; çocukların karşılaştığı problemlerle alakalı çözümleri, kendi yaşam gerçeğini, beklentilerini, hayallerini masalların olaylarına ve kahramanlarına yükleyerek göstermeye çalışmıştır. Bu yolla asırlarca gelecek nesilleri uyarmaya, hayatın zor koşulları karşısında deneyimli kılmaya ve eğitmeye çalışmıştır. Büyüme ve gelişme sürecinde yalnız olan ve ne yapacağını bilemeyen çocuk için masal, bu süreçte çocuğa yardımcı olmuştur. Çocuk yetişkinliğe doğru ilerlerken geçtiği aşmalarda karşılaştığı zorluklar karşısında ihtiyaç duyduğu yol gösterici bilgiye masal aracılığıyla ulaşmıştır (Duman, 2018b). Bu bakımdan masallar içerdiği büyüme ve gelişme öğeleri nedeniyle çocuklar için eşsiz kaynaklardır.

Masallar öğretici, yol gösterici özellikleri bakımından eğitim sürecinde kullanıldığı gibi ebeveyn çocuk ilişkisinde de 'keyif aracı' olarak sıklıkla kullanılan ürünlerdir (Malafantis & Ntoulia, 2011). Ancak günümüzde teknolojik gelişmeler neticesinde değişen sosyo-kültürel yaşamdan masal okuma ve masal anlatma geleneği de nasibini almıştır. Sosyo-kültürel değişim en çok haberleşme ve kitle iletişim alanlarında olmuştur. Geçmişte kültür aktarımı çoğunlukla yüz yüze insan etkileşimleri ile yapılıyorken günümüzde televizyon başta olmak üzere elektronik medya gerçek kişiler arası ilişkilerin işlevini ikame eder bir hal almıştır (Duman, 2018a, s.47). Teknolojik gelişmeler masal kitaplarının yerini çizgi filmlere bırakmasına neden olmuştur (Yücel, 2015). Bu değişim ile masallar ve masal kahramanları, öncelikle çizgi filmler içerisinde yerlerini almaya başlamış, daha sonra bu yeni formlar ile varlıklarını sürdürür duruma gelmişlerdir. Yapılan son dönem çalışmaları (örn. Çevik, 2008) çocukların, masalları çizgi filmlerden öğrendiğine işaret etmektedir.

Son yıllarda özel televizyon kanallarının artmasıyla beraber çocuklara ilişkin özel ve devlete bağlı birçok çocuk kanalı kurulmuştur. Çocukların beğenerek izledikleri çizgi filmler bu kanallarda sürekli olarak yayınlanmaya başlamıştır. Yapılan araştırmalar çocukların büyük bir kısmının günde 3-4 saat televizyon izlediğini, bir yılda yaklaşık olarak 900 saatlerinin okulda, 1500 saatlerinin ise televizyon izleyerek geçirdiğini göstermektedir (akt. Öztürk Samur, Durak Demirhan, Soydan ve Önkol, 2019; Hossler, 2004). Televizyon, bu haliyle çocukların yaşamlarına nüfuz etmiş (Drotner ve Livingstone, 2008) ve çocukların ilgisini çeken birinci mecra haline gelmiştir (Cesur ve Paker, 2007).

Çalışma, bu gelişmelerden hareket alarak teknolojinin şekillendirdiği yeni sosyo-kültürel yaşamda masal ve çizgi film eksenindeki durumu ele almıştır. Günümüz okul öncesi çocukların masal dinleyip dinlemedikleri, masalları sevip sevmedikleri, masal-çizgi film arası tercihleri, çizgi film izleme alışkanlıkları, çizgi film sevip sevmedikleri bazı demografik değişkenler açısından incelemeye alınmıştır.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmada anaokulu öğrencilerinin masal ve çizgi film tercihlerini bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Anaokulu öğrencilerinin masal ve çizgi film sevmeye düzeyi nedir?
2. Anaokulu öğrencilerinin masal ve çizgi film sevmeye düzeyi cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Anaokulu öğrencilerinin masal ve çizgi film sevmeye düzeyi yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Anaokulu öğrencilerinin en sevdiği masallar nelerdir?
5. Anaokulu öğrencilerinin en sevdiği çizgi filmler nelerdir?
6. Çocukların en sevdiği çizgi filmler sıklıkla hangi kanallarda yayınlanmaktadır?

Araştırmanın önemi

Araştırma; okul öncesi çocukların masal ve çizgi film tercihlerini araştıran, çocuklarla yüz yüze gerçekleştirilen kapsamlı bir araştırma olup; bu çalışmanın okul öncesi çocuklarının güncel masal ve çizgi film tercihlerinin belirlenmesi açısından önemli bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırmanın modeli “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan bir araştırma modeli” olan tarama modelidir (Karasar, 2018, s.109). Çalışmada tarama modellerinden biri olan genel tarama başlığı altında yer alan, iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan “ilişkisel tarama modeli” kullanılmıştır. Bu model ilişkisel bir çözümlemeye olanak verecek veri çiftleri şeklinde yapılmaktadır (Karasar, 2018, s.114).

Veri toplama araçları

Bu araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu” ve çocukların masal ve çizgi film tercihlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış iki kapalı uçlu, iki açık uçlu olmak üzere dört sorudan oluşan “Masal-Çizgi film tercih anketi” olmak üzere iki form kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan “Kişisel Bilgi Formu”nda; cinsiyet ve yaş demografik değişkenlerine dair sorular bulunmaktadır. Çocukların dikkat süreleri göz önüne alınarak sorular az sayıda tutulmuştur.

İşlem

Bu araştırma, Bartın ili Merkez anaokullarında yapılmış olup araştırmanın yapılabilmesi için öncelikle Bartın Üniversitesi Etik Kurulu’ndan gerekli izinler alınmıştır. Araştırma, Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu’nun 2018/068 sayılı onayının alınması ardından başlatılmıştır. Bartın İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinlerin alınması ardından saha çalışmasına başlanmıştır. Uygulama anaokulu öğrencileri ile yüz yüze yapılacak görüşmeler yolu ile gerçekleştirileceğinden öncelikle velilerden izin alınmış, veli onam formlarına araştırmaya katılımın gönüllülüğe dayalı olduğu, araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgilendirme metni yazılmıştır. Çalışmaya onay veren velilerin çocukları ile anaokullarında görüşmeler gerçekleştirilebilmiştir. Saha araştırması 23 Nisan Anaokulu, 7 Eylül Anaokulu, Gökkuşuğu Anaokulu, İl Özel İdaresi Mustafa Aydede Anaokulu, Özel Bartın Bahçeşehir Deniz Anaokulu, Özel Bartın Küçük Şeyler Akademisi Anaokulu, Yuva Anaokulu anaokullarında 8 Ekim 2018- 26 Ekim 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Analiz

Araştırma sonuçlarının analizinde ilk olarak form ve ölçeklerden toplanan veri sayısallaştırılarak Windows için SPSS-22 programına girilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde öncelikle frekans analizi kullanılmıştır. Bir sonraki aşamada karşılaştırmaların yapılabilmesi için öncelikle ilgili veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğinin tespiti yapılmıştır. İncelenen veri setinin sonuçlarına göre parametrik veya nonparametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir (Duman, 2018a, s.79). Yapılan analizlerde veri setinin normal dağılım gösterdiği, basıklık ve çarpıklık değerlerinin $\pm 1,5$ aralığında olduğu anlaşılacak analizler için parametrik testler kullanılmıştır. Veri setleri arası karşılaştırmalarda parametrik testlerden T-test ve ANOVA tek yönlü varyans analizleri yapılmıştır. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi ve farklılaşmanın

yönünü belirlemek için izleme (post hoc) testlerinden Tukey analizi tercih edilmiştir. Yorumlamada .05 ve .001 anlamlılık düzeyleri tercih edilmiştir.

Örneklem grubu

Bu araştırma 2018-2019 eğitim öğretim dönemi güz yarısında Bartın ili Merkez Anaokullarında yapılmıştır. Örneklem seçiminde, çalışma evrenindeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları (Karasar, 2018, s.151) örnekleme türü olan “oransız eleman örnekleme (basit tesadüfi örnekleme)” yolu kullanılmıştır. Araştırmaya toplam 202 çocuk katılmıştır. Katılımcıların 91 (%45) tanesi kız, 111 (%55) tanesi ise erkektir. Çalışma grubunu oluşturan çocuklar 3 ile 6 yaş arasında olup örneklem grubunun yaş ortalaması 4,53’tür (Tablo 1).

Tablo 1. Çocukların yaş dağılımı frekans analizi sonuçları

	n	%	\bar{X}	Ss
Yaş	3 yaş	25	12,4	
	4 yaş	58	28,7	4,53
	5 yaş	105	52,0	,79
	6 yaş	14	6,9	
	<i>Toplam</i>	202	100,0	

Bulgular

Çocukların Masal-Çizgi film Sevme Durumları Frekans Analiz Sonuçları

Anaokulu öğrencilerinin “masal sever misin?” ve “çizgi film sever misin?” sorularına verdikleri yanıtların frekans analiz sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur. Buna göre çocuklar araştırmacıların kendilerine yönelttiği “masal sever misin?” sorusuna %95,5 oranla evet yanıtı; çizgi film sever misin? sorusuna ise %97,5 oranla evet yanıtı vermişlerdir.

Tablo 2. Çocukların masal-çizgi film sevme durumları frekans analiz sonuçları

	n	%
Masal sever misin?	evet	193
	hayır	9
	<i>Toplam</i>	202
Çizgi film sever misin?	evet	197
	hayır	5
	<i>Toplam</i>	202

Çocukların Masal-Çizgi film Sevme Durumlarının Cinsiyete Göre Sonuçları

Çocukların masal ve çizgi film sevme durumlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için parametrik testlerden T-test analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Masal-çizgi film sevme durumlarının cinsiyete göre T-test analiz sonuçları

	Kız			Erkek			t	p
	n	\bar{X}	Ss	n	\bar{X}	Ss		
Masal sever misin?	91	1,03	,17	111	1,05	,22	-,720	.472*
Çizgi film sever misin?	91	1,02	,14	111	1,02	,16	-,229	.819*

* $p > .05$ anlamlı farklılaşma yoktur.

T-test analiz sonuçlarına göre çocukların masal ve çizgi film sevme durumlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur [sırasıyla $t_{(200)} = -,720$, $p = .472$, $p > .05$; $t_{(200)} = -,229$, $p = .819$, $p > .05$].

Masal-çizgi film sevme durumlarının yaş gruplarına göre sonuçları

Çocukların masal-çizgi film sevme durumlarının yaşa göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için parametrik testlerden ANOVA tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre yaş grupları arasında masal sevme durumunun anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [$F(3,198) = 5,86$, $p = .001$, $p < .05$]. Farklılaşmanın yönünü ve bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek için izleme (post-hoc) testlerinden Tukey analizi uygulanmıştır. Buna göre sırasıyla; 3 yaş ile 4 yaş arasında anlamlı farklılaşma ($p = .001$, $p < .05$) olup 3 yaş çocukları 4 yaş çocuklarına göre anlamlı derecede masalı daha çok sevmekte; 3 yaş ile 5 yaş arasında anlamlı farklılaşma ($p = .001$, $p < .05$) olup 3 yaş çocukları 5 yaş çocuklarına göre anlamlı derecede masalı daha çok sevmekte; 3 yaş ile 6 yaş arasında anlamlı farklılaşma ($p = .016$, $p < .05$) olup 3 yaş çocukları 6 yaş çocuklarına göre anlamlı derecede masalı daha çok sevmektedir. Diğer yaş grupları arasında anlamlı farklılaşma bulunmamaktadır.

ANOVA sonuçlarına göre yaş grupları arasında çizgi film sevme durumunun ise anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [$F(3,198) = ,942$, $p = .421$, $p > .05$].

Masal Tercihleri Frekans Analiz Sonuçları

Çocuklara yöneltilen “en sevdiğin masal nedir?” sorusuna verilen yanıtları gösterir frekans analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Çocukların en sevdiği masallar frekans analiz sonuçları

Masallar	n	%
Yanıt yok/Bilmiyorum	41	20,3

Öykü kitaplarından kısa öyküler	77	38,1
Kırmızı Başlıklı Kız	19	9,4
Hansel ve Gratel	1	,5
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	11	5,4
Heidi	3	1,5
Karlar Kraliçesi (Frozen)	5	2,5
Uyuyan Güzel	3	1,5
Hepsini seviyorum	4	2,0
Çilek Kız	1	,5
Sindirella	2	1,0
Pinokyo	2	1,0
Maşa ve Koca ayı	4	2,0
Bilgisayar oyunu	1	,5
Niloya	3	1,5
Çizmeli Kedi	1	,5
Keloğlan	10	5,0
Power Rangers	2	1,0
Jack ve Fasulye Sırtığı	1	,5
Pepee	2	1,0
Şirinler	1	,5
Örümcek Adam	1	,5
Aslan Koruyucular	1	,5
Pijamaskeliler	1	,5
Anne/babanın anlattığı uyduruk masallar	1	,5
Kırmızı Balık	2	1,0
Kara Kedi ile Uğur Böceği	2	1,0
<i>Toplam</i>	202	100,0

Çizgi Film Tercihleri Frekans Analiz Sonuçları

Çocuklara yöneltilen “en sevdiğin çizgi film nedir?” sorusuna verilen yanıtları gösterir frekans analiz sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur. Tabloda ayrıca bu çizgi filmlerin hangi kanallarda ya da platformlarda yer aldığı da belirtilmiştir.

Tablo 5. Çocukların en sevdiği çizgi filmler frekans analiz sonuçları

Çizgi film	n	Yayınlandığı Kanal	%
Yanıt yok/bilmiyorum	25	-	12,4
Heidi	4	Minika Go	2,0
Karlar Kraliçesi (Frozen)	3	YouTube	1,5

Uyuyan Güzel	1	YouTube	,5
Çilek Kız	1	Minika Çocuk	,5
Maşa ile Koca ayı	6	TRT Çocuk	3,0
Niloya	14	TRT Çocuk	6,9
Keloğlan	3	TRT Çocuk	1,5
Power Rangers	1	Cartoon Network	,5
Pepee	17	TRT Çocuk	8,4
Şirinler	2	Minika Go	1,0
Örümcek Adam	9	Cartoon Network	4,5
Hepsini seviyorum	5	-	2,5
Aslan Koruyucular	1	Disney Channel	,5
Pijamaskeliler	10	Disney Channel	5,0
Angry Bird	2	YouTube	1,0
Kral Şakir	3	Cartoon Network	1,5
Baykuş	1	Minika Go	,5
Arabalar (Şimşek Mcqueen)	4	Disney Channel	2,0
Kırmızı Balık	1	Minika Go	,5
Caillou	2	Minika Go	1,0
Taksi ve Çekici Tom	2	YouTube	1,0
Rafadan Tayfa	8	TRT Çocuk	4,0
Çiftlik Çocukları	1	YouTube	,5
Dr. Mac Wheelie	1	YouTube	,5
Vampirina	3	Disney Channel	1,5
Tobot	4	Minika Go	2,0
Paw Patrol	2	Cartoon Network	1,0
Robocar Poli	2	Planet Çocuk	1,0
Barbie	2	Minika Go	1,0
İkizim Bebekler	1	YouTube	,5
Mutlu Oyuncak Dükkânı	2	TRT Çocuk	1,0
My Little Pony	1	Minika Çocuk	,5
Kara kedi ile Uğur Böceği	2	Disney Channel	1,0
Makine Çocuk	1	YouTube	,5
Haberin Olsun	1	TRT Çocuk	,5
Dinozor Makineleri	3	TRT Çocuk	1,5
Hapşu	3	YouTube	1,5
Robotlar	1	YouTube	,5
Köstebevgiller	1	TRT Çocuk	,5
Mia Mao	2	TRT Çocuk	1,0
Sünger Bob	1	Cartoon Network	,5
Bulmaca Kulesi	1	TRT Çocuk	,5
Robot Trenler	1	Minika Çocuk	,5
Doraemon	1	Minika Go	,5
Kedilla	1	Minika Go	,5

Bombom Ayıcık	1	Minika Go	,5
Tavuk	1	YouTube	,5
Bugs Bunny	2	Disney Channel	1,0
Panda Lu	1	YouTube	,5
Fareli köyün kavalcısı	1	YouTube	,5
Ninja Kaplumbağalar	2	Cartoon Network	1,0
Transformers	3	Cartoon Network	1,5
Mickey Fare	1	Disney Channel	,5
Emiray	1	TRT Çocuk	,5
Dinazorlar	1	TRT Çocuk	,5
Kuzucuk	1	TRT Çocuk	,5
Minyonlar	1	Cartoon Network	,5
Mevsim dünyası	1	TRT Çocuk	,5
Canım Kardeşim	3	TRT Çocuk	1,5
Aslan Max	1	Disney Channel	,5
BİLGİSAYAR OYUNU	2	-	1,0
Buz Devri	1	YouTube	,5
Eena Meena Deeka	1	WOW Kids	,5
Vikingler	1	TRT Çocuk	,5
Arı Maya	1	TRT Çocuk	,5
Harika Kanatlar	1	TRT Çocuk	,5
Maysa ve Bulut	1	TRT Çocuk	,5
Piya	1	YouTube	,5
Kaptan Amerika	1	YouTube	,5
Ben 10	1	Cartoon Network	,5
Elif'in Düşleri	1	TRT Çocuk	,5
Star Wars	1	YouTube	,5
Luna'nın Bilim Dünyası	1	Minika Çocuk	,5
Doru	1	TRT Çocuk	,5
Kafadar Ayılar	1	Cartoon Network	,5
İbi Tosi	1	TRT Çocuk	,5
Dizi film	1	TV-Kanal D	,5
<i>Toplam</i>	202		100,0

Çocukların Çizgi Film TV Kanal Tercihleri

Çocukların en sevdikleri çizgi filmlerin hangi TV kanallarında olduğunu tespit edebilmek için frekans analizi yapılmış, sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. En sevilen çizgi filmlerin yayımlandığı kanallar frekans analiz sonuçları

Kanallar	n	%
Cartoon Network	23	11,4
Yanıt yok/Bilmiyorum	30	14,9

TRT Çocuk	73	36,1
Minika Go	19	9,4
YouTube	25	12,4
Disney Channel	24	11,9
Planet Çocuk	2	1,0
WOW Kids	1	,5
TV-Kanal D*	1	,5
Minika Çocuk	4	2,0
<i>Toplam</i>	202	100,0

*Araştırmada bir çocuk en sevdiği çizgi film nedir sorusuna “Arka Sokaklar” dizisini söylemiş olması nedeniyledir.

Buna göre yapılan araştırmada çocukların en sevdiği çizgi filmler en sık olarak (%36,1) TRT Çocuk televizyon kanalında yer alan çizgi filmler olduğu görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan araştırma çocukların masal ve çizgi film tercihlerinin incelenmesini esas almıştır. Çocukların “masal sever misin?” sorusuna verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde çocukların büyük bölümünün masal sevdiği anlaşılmıştır (Bkz. Tablo 2). Bu yanıtın cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bu haliyle masalların çocukları cezbeden ürünler olduğu ortaya konulmuştur. Sorunun cevabı yaş gruplarına göre bakıldığında ise 3 yaş grubu çocukların diğer yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde daha çok masal sevdiği görülmüştür. Bu önemli bulgu ile özellikle küçük yaştaki çocuklar için belki de kişiler arası etkileşimin sağlandığı masalların daha uygun materyaller olduğu sonucuna ulaşılabilir. Oral (2017) masal anlatımının öğreticiliği kadar sağladığı terapötik etkiden bahseder (akt. Duman, 2018a, s.40). Masal anlatımında anlatıcı ile dinleyici arasında yaratılan afektif ara alanın çocuk için oyun alanı gibi olduğunu ve geliştirici niteliğini vurgular (Oral, 2017). Bu bakımdan üç yaş çocukları için masal anlatımının çizgi film izlemeye göre daha çok tercih edilmesinin uygunluğundan bahsedilebilir. Zira Oral (2017) “*hayal çocuklar tarafından hayal edilmelidir, çocuklara gösterilmemelidir*” der. Çocukların masallarla ilk karşılaşmalarının hazır görüntülerin sunulduğu ekran vasıtasıyla olması halinde, çocuklar zihinlerinde olayları resimlendirmeyi yani hayal güçlerini kullanmayı öğrenemezler. Bu nedenledir ki 3,5-4 yaşa kadar mümkünse çizgi filmler çocuklara izlettirilmemeli, masallar kitaplardan okunarak ve mümkünse yüz yüze anlatılarak çocuklara sunulmalıdır.

Çevik (2008), araştırmasında çocukların en çok batı masallarını bildiklerini ortaya koymuştur. Araştırma bulguları çocukların bilinen klasik batı ya da doğu masallarından ziyade piyasada

yer alan kısa resimli öykü kitaplarındaki öyküleri bildiklerini ve sevdiklerini göstermiştir (Bkz. Tablo 4). Çocukların “öykü kitapları” başlığı altında verdikleri yanıtlar çok çeşitlilik gösterdiği için tek tek öykü isimlerine yer verilmemiş, cevapların genel bir başlık altında toplanması yoluna gidilmiştir. Bu bulgu, geçen zaman içerisinde klasik masalların yeni jenerasyon çocuklar arasında bilinirliğinin de azaldığına işaret etmektedir. Bu kısa öyküler yerli ve yabancı olmak üzere de ayrıca çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle hangi tip masal kahramanı ile özdeşimin kolay yapıldığına dair bir yorumlama mümkün olmamıştır. Bu noktada çocuğun hayal etme kapasitesinden bahsedilebilir. Zira çocuk, kendisine okunan/anlatılan öyküdeki kahramanı zihninde canlandırarak/hayal ederek kurgulamakta, zihninde oluşturduğu bu karakter ile özdeşim kurmaktadır. Bu noktada öykü kitaplarındaki resimlendirmenin çocukların kahramanı sevme üzerindeki etkisi araştırılmamıştır. Bu soru çalışmanın sınırlılığı olarak durmaktadır.

Araştırma sonuçlarında ortaya çıkan resimli öykü kitaplarının en çok sevilen masallar olduğuna dair bulgu masal anlatma geleneğinin zaman içerisinde yok olmaya yüz tuttuğuna, masal anlatma geleneğinin zaman içerisinde masal okumaya evirildiğine (Yücel, 2015) dair literatür bilgisini destekleyici niteliktedir. Ayrıca bulgular, çocukların sıklıkla çizgi filmleri de masal olarak benimsediklerini ortaya koymuştur. Bu sonuç çocukların masalları çizgi filmlerden öğrendiğine dair Çevik (2008)’in çalışmasını desteklemektedir. Akbulut (2001) televizyon çocuklarının günümüzde çocuk edebiyatına yönelmediğini, önceki jenerasyonlar gibi eski öyküleri, masalları bilmediklerini ifade etmektedir (s.366). Çalışma Akbulut (2001)’un görüşlerini de destekler niteliktedir.

Çizgi film açısından bulgular değerlendirildiğinde, çocukların “çizgi film sever misin?” sorusuna verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, çocukların büyük bölümünün çizgi film sevdiği anlaşılmıştır. Bu tercihin yaş ve cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu noktada çizgi filmlerin 3 yaştan itibaren çocuklar tarafından izlendiği, 3 yaştan itibaren çocukların yaşamında yer aldığı anlaşılmaktadır. Postman (1994) en küçük çocukların dahi televizyon izlemekten men edilemeyeceklerini ifade etmiştir (akt. Büyükbaykal, 2007; Postman, 1994, s.90). Araştırma sonuçları Postman (1994)’ın görüşlerini destekler niteliktedir. Bu noktada masal ile postmodern versiyonu olarak nitelendirilen çizgi film ilişkisini incelemek yerinde olacaktır. Winnicott’un anlattığı gibi masallar anlatıcı ile dinleyici arasında bir ‘oyun alanı’ yaratmaktadır. Bu oyun alanı masalların postmodern versiyonları olan çizgi filmlerde de kurulması gereken bir alandır. Masal anlatımında karşılıklı etkileşim söz konusudur. Ancak çizgi filmlerde çocukların karşısında birebir

etkileşime geçemediği, sadece seyrettiği bir ekran yer almaktadır. Böylesi bir kurguda Winnicott'un tarif ettiği ara alan yani oyun alanının nasıl sağlanacağı önemlidir. Bu kurgulamanın yapılabilmesinde “müzik” önemlidir. Müziğin çizgi filmlere eklenmesi, ‘oyun alanı’nın oluşturulmasında gereklidir. Bu şekilde müziğin varlığı çocuk için oyun alanı oluşturacak, bu da çizgi filmleri cazip hale getirecektir (akt. Duman, 2018a, s.115; Oral, 2017). Bu nedendir ki çocukların birebir etkileşime geçemediği bu ekran ve akan görüntüler, çocuklar için cezbedici bir nitelikte olduğu söylenebilir.

Çocukların en sevdiği çizgi filmlerin neler olduğuna bakıldığında birinci sırada TRT Çocuk ulusal kanalında yer alan çizgi filmlerin bulunduğu görülmektedir. Bu çizgi filmler arasında *Pepee* ve *Niloya* çizgi filmlerinin çocuklar tarafından en sık tercih edilen çizgi filmler olduğu görülmüştür (Bkz. Tablo 5). *Pepee* ve *Niloya*, Türk kültürünü yansıtan ve okul öncesi yaş gruplarına hitap eden Türk yapımı çizgi film karakterleridir. Karakterlerin bu bakımdan çocuklar tarafından kolaylıkla özdeşim kurulabilen dolayısıyla sevilen kahramanlar olduğu söylenebilir. Çalışmanın bundan sonraki masal çizgi film alanında yapılacak güncel araştırmalara kaynak niteliğinde olması hedeflenmektedir.

Öneriler

1. Palmer (2015) sevilen bir yetişkinin anlattığı veya okuduğu bir masalı dinlemek ile bunu ekrandan izlemek arasında çok büyük fark olduğunu söylemektedir. Bu nedenle çocuklara masal okuma/anlatma geleneğinin yaşatılması için ebeveynlere bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.
2. Büyükbaykal (2007) ebeveynlerin çocuğa televizyonda gördüğü ve anlayamadığı şeyleri açıklaması gerektiğini belirtmiştir. Bu noktada çizgi filmlerin bu kadar tercih ediliyor oluşu göz önünde bulundurulduğunda, çocukların çizgi film izlerken yalnız bırakılmamaları, yanlarında oturarak açıklamalar yapmaları, konuşmaları, televizyonda izlediği çizgi filmlerin diğer televizyon programlarından farklı olduğunu belirtmeleri gerekmektedir.
3. Büyükbaykal (2007) televizyon kanallarının yetkililerine de önemli görevler düştüğünü ulusal ve yerel televizyon kanallarının yanı sıra en başta TRT'nin eğitici, çocuğun gelişmesini sağlayan ve doğru mesajlar veren çocuk programlarının sayısını ve yayın sürelerini arttırmaları gerektiğini belirtmiştir. Araştırma bulguları TRT ulusal kanalındaki çizgi filmlerin çocuklar tarafından en çok tercih edilen kanal olduğunu göstermiştir. Bu nedenle TRT'ye

daha büyük sorumluluk düşmekle tüm televizyon kanallarının yayınladıkları çizgi filmlerinin niteliğini artırması gereklidir. Televizyonun toplumun yararına, toplumun hizmetinde bir kitle iletişim aracı olarak önemini ve işlevselliğini koruyabilmesi için eğitici içerikte programlara yer verilmesi ve topluma yönelik nitelikli yayınların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu tarz bir yaklaşım şüphesiz toplumların geleceği olan çocukların da gelişimlerine olumlu yönde yansiyacaktır.

4. Masal ve çizgi film tercihleri ile ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılmalı, ele alınan araştırma konusu daha geniş bağlamda ele alınmalıdır.

5. Farklı illerde de araştırmalar yapılmalı ve sonuçlar karşılaştırılmalıdır.

Sınırlılıklar

Çalışmada utanıp yanıt vermeyen çocuklar olmuştur. Bu sonuçlarda bilmiyorum/yanıt yok şeklinde kodlanmıştır.

Teşekkür

Araştırmanın yapılmasında araştırma ekibine yardımcı olan 23 Nisan Anaokulu, 7 Eylül Anaokulu, Gökkuşuğu Anaokulu, İl Özel İdaresi Mustafa Aydede Anaokulu, Özel Bartın Bahçeşehir Deniz Anaokulu, Özel Bartın Küçük Şeyler Akademisi Anaokulu, Yuva Anaokulu müdür, müdür yardımcıları ve çalışanlarına teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca veri toplama sürecinde çalışmalarda yer alan Amine Nur Başar, Aslıhan Demir, Aydan Şamil, Bayram İmir, Büşra Adıgüzel, Ceyda Kaplan, Emine Eker, İbrahim Ziyad Kuşen, Sedanur Aktürk, Sena Aleyna Yılmaz, Tuğba Deniz, Tuğba Uzunlar, Yıldız İmre, Zeynep Kutlu'ya, araştırmaya çocuklarının katılmasına izin veren velilere sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

Kaynakça

Akbulut, N. (2001). Televizyon Çocukları, *İ.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi*, 11, 363-7.

Bettelheim, B. (1991). *The uses of enchantment the meaning and importance of fairy tales*. UK: Penguin Books.

Brown, N. B. (2007). The therapeutic use of fairy tales with adults in group therapy. *Journal of Creativity in Mental Health*, 2006-2007, 2 (4): 87-96. doi:10.1300/J456v02n04_08

Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkisi, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 31-44.

- Cesur, S. ve Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: çocukların tv programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (19), 106-25.
- Çevik, M. (2008). Türkiye’de batı masalları ve çocuklarımız. *Gazi Türkiyat*. Güz 2008 (3), 115-30.
- Çıblak, N. (2008). Teknoloji Çağında Kültürel Miras Olan Masalların Korunması, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 23, 39-50.
- Drotner, K., ve Livingstone, S. (2008) Volume introduction. In Drotner, K., and Livingstone, S. (Eds.). *The International Handbook of Children, Media and Culture*. London: Sage.
Erişim adresi:
<http://www.lse.ac.uk/media@lse/WhosWho/AcademicStaff/SoniaLivingstone/pdf/Volume-introduction.pdf>
- Duman, N. (2018a). *Peri masalları ve çizgi animasyon filmlerindeki zihin durumlarının incelenmesi*. (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Duman, N. (2018b). Peri masallarının çocuk psişesindeki önemi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5 (23), 1078-84.
- Helimoğlu Yavuz, M. (2002). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel.
- Lubetsky, M. J. (1989). The magic of fairy tales: psychodynamic and developmental perspectives. *Child Psychiatry Hum Dev.*, 19 (4), 245-55. doi:10.1007/BF00705954
- Malafantis, K. ve Ntoulia, A. (2011). Rewriting fairy tales: new challenge in creativity in the classroom. [online paper] *Extravio. Revista electronica de literatura comparada* 6. *Universitat de Valencia*. (10.05.2017) <http://www.uv.es/extravio> ISSN: 1886-4902.
- Oral, G. (2017). *Doktora ders notları* (Yayınlanmamış). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk Samur, A., Durak Demirhan, T., Soydan, S. ve Önkol, L. (2014). Pepee Çizgi Filminin Ebeveyn Öğretmen ve Çocuk Gözüyle Değerlendirilmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (26), 151-66.
- Palmer, S. (2015). *Zehirlenen çocukluk* (5.baskı). (Ö. Çağlar Aksoy, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Şahin, M. (2011). Masalların çocuk gelişimine etkilerinin öğretmen görüşleri açısından incelenmesi. *Milli Folklor*, 23 (89), 208-19.

Postman, N. (1994). *Televizyon: Öldüren Eğlence*. (O. Akınhay, Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Von Franz, M. L. (1996). *The interpretation of fairy tales*. Boston&London: Shambhala Publications,Inc.

Yücel, F. (2015). Kültürel yozlaşma bağlamında okul öncesi-ilkokul öğrencilerinin masal ve çizgi filmle ilgili algıları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 119-135.